

A VILÁG TERMÉSZETVÉDELMENEK TÖRTÉNETE 1986 ÉS 1990 KÖZÖTT (VÉDETT TERÜLETEK ALAPÍTÁSA)

ÁBRÁM Örs, FALVAI Dominika, HORVÁTH Kitti Zsuzsanna, JÁRDI Ildikó, JOÓ Balázs,
KISS Barbara, KOSICIAROVA Lucia, KUN Róbert, LUBAI Nikolett, MALA Bence,
MÁTRAI Flóra, PAULIN Márton, RAFFA Brigitta, SÁGI Zsófia

SZIE-Gödöllő, Természetvédelmi- és Tájgazdálkodási Intézet, Természetvédelmi MSc Szak
2103 Gödöllő, Páter K. u. 1.

Kulcsszavak: természetvédelem, történet, védett területek, 1986–1990

Összefoglalás: az előző elemzett időszak (1981–1985) óta 5776 védett terület alapítása történt a világon. A cikkben közölt adatok az IUCN kategóriarendszerébe sorolt védett területekre vonatkoznak. A jelenleg vizsgált időszakban az alapított területek 47,5%-a a IV. IUCN kategóriába tartozik (védett táj). Az IUCN adatbázisa szerint a legtöbb területet 1986 és 1990 között Németország alapította (846 területet). 1990-ig az idő előrehaladtával a védett területek száma nem nőtt, de a nemzeti kategóriák egyre többfélék lettek. Az előző időszakhoz képest a nemzeti kategóriák száma 278 lett 1986 és 1990 között. A területnagyságok eloszlása az előző időszakhoz hasonlóan alakult; többségük (47,7%) 0 és 99 ha közötti méretű, bár az összes védett terület kiterjedésének ez 0,036%-a. Magyarországról 37 védett természeti terület került fel az IUCN listájára. Ekkor alakult a Gödöllői dombság tájvédelmi körzet, ezen kívül még 8 tájvédelmi körzet és 28 természetvédelmi terület. Megállapíthatjuk, hogy az előző öt évhez képest 1986 és 1990 között csökkent az alapított védett területek száma: 6174-ről 4412-re. Ebben az időszakban a természetvédelem történelmi eseményei közül kiemelkedik a latin-amerikai La Amistad Nemzeti Park és a madagaszkári Mantadia Nemzeti Park, melyek ma a világörökség részei, a srí-lankai Somawathiya Nemzeti Park, ahol állítólag Buddha egyik fogát őrzik, az amerikai Great Basin Nemzeti Park a több mint 5000 éves fenyőfáival, az algériai Tassili n'Ajjer Nemzeti Park az ősi sziklarajzaival, az ausztráliai Karácsony Sziget Nemzeti Park az endemikus fajjaival.

Előzmények

A védett természeti területek alapításának 1980-ig tartó kijelöléséről már részletes beszámolókat lehet olvasni a Szent István Egyetem Természetvédelmi és Tájökológia Tanszékének publikációiból (CENTERI és GYULAI 2006, CENTERI et al. 2007, PENKSZA et al. 2007, CENTERI et al. 2008a, b, CENTERI és POTTYONDY 2009, CENTERI 2010, CENTERI et al. 2010, CENTERI és GYULAI 2011, CENTERI és GYULAI 2013, CENTERI és GYULAI 2014). Az 1981 és 1985 közötti időszakot BEREZC et al. (2015) mutatta be. Jelenleg az 1986 és 1990 közötti időszakban alapított védett területeket ismertetjük.

Anyag és módszer

A védett területek elemzése során Centeri és munkatársainak korábbi módszertanát követjük. Az adatok ismertetésénél az IUCN legfrissebb adatait vesszük alapul (HTTP1). Az adatok a 2003-ban megjelent adatbázisban szerepelnek, melyek korábban a WDPA (World Database on Protected Areas) honlapján (HTTP2) voltak elérhetőek, jelenleg a Protected Planet honlapon találhatóak (HTTP3). Ezen belül az IUCN kategóriába besorolt területekkel foglalkozunk (IUCN 1994). Az adatbázisnak azon állományát elemeztük, amely a területeket egy ponttal vagy egy folttal jelöli.

Eredmények

A jelenleg vizsgált időszakban (1986 és 1990 között) 5776 védett területet alapítottak (1. táblázat). Ez közel 6,4 %-os csökkenést jelent a korábban BEREZC et al. (2015) által vizsgált 1981–1985-ös időszakhoz képest, amelyben 6174 terület alapításáról számoltak be.

Az alapított területek kiterjedése szempontjából a III. kategória meglehetősen kicsi; 2,2 %-os részesedéssel szerepel; míg a legnagyobb a VI. kategória aránya (27,9%). A nemzeti parkok, az előző öt évhez (1981–1985) képest a 2. helyre kerültek alapított területek kiterjedése alapján – 22,5% – ellenben a „Biotóp/védett fajok területe kezeléssel” kategóriával, amely 16,6%-os alapításával az előző időszakbeli elsőről a negyedik helyre csúszott.

1. táblázat Az 1986 és 1990 között alapított védett területek IUCN kategóriáinként
Table 1. The number of protected areas by IUCN categories founded between 1986 and 1990

IUCN-kategória	Alapított területek száma (db)	A kategóriák eloszlása (%)	Terület (ha)	Terület %
Ia vad terület	679	11,8	13583203,0	7,8
Ib szigorú természeti rezervátum	163	2,8	5993767,3	3,4
II nemzeti park	418	7,2	39381063,3	22,5
III nemzeti emlékmű	570	9,9	3890961,4	2,2
IV biotóp/védett fajok területe kezeléssel	2743	47,5	28930383,7	16,6
V védett táj	939	16,3	34288981,1	19,6
VI védett erőforrás területkezeléssel	264	4,6	48701702,9	27,9
Összesen:	5776	100	174770062,6	100,0

A 2. táblázat mutatja be az 1986 és 1990 között alapított védett területeket nemzeti kategóriáinként csoportosítva. A legnagyobb mértékben a természeti rezervátumok száma nőtt, hasonlóan az előző 5 éves időszakhoz. 1868-at alapítottak világszerte 1986 és 1990 között. A második helyen a kisebb kiterjedésű természetes emlékek (411 db) állnak, meglepően viszont a harmadik legtöbbet alapított védett területek a nemzeti parkok (229 db) voltak. Hasonlóan az eddigiekhez, nagy számuk miatt sok olyan kategóriát is láthatunk, amelyből csak 1-3 db-ot alapítottak az általunk vizsgált időszakban.

2. táblázat Az 1986 és 1990 között alapított védett területek nemzeti kategóriái és az alapított kategóriák száma
Table 2. The number of protected land categories by national types founded between 1986 and 1990

Nemzeti kategóriák	Alapítások száma
Abszolút természeti rezervátum; Antarktikus speciális védelmi terület; Vízi rezervátum; Különleges természeti terület; Történelmileg fontos terület; Különleges védelem alatt álló tudományos használatú terület; Vízgyűjtőterület; Madárrezervátum (reserve); Madármenedék (sanctuary); Pufferzóna; Községi (communal) rezervátum; Szabályozott vadászterület; Oktatási menedék (refuge); Környezeti zóna; Fauna természeti rezervátum; Faunisztikai termelési rezervátum; Halászati menedék (sanctuary); Flóra- és faunavédelmi terület; Flóra- és faunarezervátum; Erdő- és legelőrezervátum; Vadtenyésztő menedék; Vad kezelési terület; Örökségi terület; Történelmi emlék; Kertészeti Emlék; Vadásrezervátum; Sovány rét; Egyezmény alapján kezelt terület; Nemzeti tengeri természeti rezervátum; Tengeri nemzeti rezervátum; Többféle hasznosítású kezelési terület; Többféle hasznosítású rezervátum; Önkormányzati biológiai rezervátum; Önkormányzati ökológiai rezervátum; Nemzeti Ökológiai Rezervátum; Nemzeti Fauna és Flóra Rezervátum; Nemzeti Erdőpark; Nemzeti Örökség Vadon terület; Nemzeti történelmi park; Nemzeti Vadászati és vadvilág rezervátum; Nemzeti Emlék; Nemzeti Park - Pufferzóna; Nemzeti Park - Magterület; Nemzeti Park (Bennszülött); Nemzeti Park Rezervátum; Nemzeti Parkok Törvény 4. jegyzéke szerinti park vagy Rezervátum; Nemzeti vadvilág védő terület; Természetes barlangok; Természetes sajátságok rezervátuma - Természetes sajátság és látványos rezervátum; Természetes sajátságok rezervátuma - Folyam melletti rezervátum; Természetes táj; Természetes emlék - Geológiai; Természetes park és rezervátum zóna; Természetes víz rezervátum; Természetvédelmi Felügyelőség - Rezervátum (preserve); Természetes erdőrezervátum; Természetes rezervátum (meghatározatlan); Természetes bizalmi terület; Kikötési tilalmi zóna/Behatolni tilos zóna kivéve halászatoknak; Parkrezervátum; Helyi jelentőségű védett természeti tárgyak; Vidéki flórezervátum; Vidéki természeti park; Kvázi nemzeti park; Regionális körzeti park; Regionális tájpark; Regionális természeti park; Regionális park; Falusi park; Festői látvány; Tudományos rezervátum;	1

Különleges védelmi területek; Turisztikailag érdekes különleges terület; Különleges botanikai rezervátum; Különleges faunarezervátum; Különleges tengeri rezervátum; Különleges hely; Különleges rezervátum - Botanikai; Különleges rezervátum - Erdő; Különleges rezervátum - Zoológiai; Állami erdőrezervátum; Szigorú halászati rezervátum; Telmatológiai rezervátum; Bálnamenedék (Sanctuary); Vadszárnyas menedék (sanctuary) (85db)	
Bioszféra rezervátum magterület; Kanadai örökség folyó; Ismeretlen típus; Búvárok természeti rezervátuma; Száraz gyepek; Faunisztikai élőhely; Faunisztikai rezervátum; Sajátság védelmi terület; Halászati erőforrások védett területe; Nagy erdőpark; Történelmi hajóroncs; Történelmi rezervátum; Integrált állami biológiai rezervátum; Tájrezervátum; Önkormányzati környezetvédelmi terület; Önkormányzati rezervátum; Nemzeti vadvilág menedék (refuge); Nemzeti Vadvilág Rezervátum; Természetes sajátságok rezervátuma - Geológiai Rezervátum; Természetes Nemzeti Rezervátum; Természeti védett terület (protected area); Természeti rezervátum terület; Természeti Zapovednik; Egyéb park; Előljáró által kijelölt biotópok; Privát természeti rezervátum; Kezelt erőforrások védett területe; Vidéki rezervátum; Tudományos használatú terület; Különleges rezervátum; Állami üdülési terület; Állami fenntartási terület; Érintetlen dzsungel rezervátum; Útszéli park (34db)	2
Kiemelkedő ökológiai fontosságú terület; Madár/növényzeti megőrzési terület (conservation area); Túlelőerdő-rezervátum; Vadmenedék (Game Sanctuary); Vadászpark; Jelentős megőrzési terület; Tengeri és parti park; Nemzeti Torkolatkutató rezervátum; Nemzeti Tengerpark; Nemzeti Tengeremenedék (Sanctuary); Nemzeti Természeti Rezervátum - 15-ös szekciója az 1976-os Vadon élő állatokról és növényekről szóló 1976. évi törvénynek (Wildlife Act 1976); Nemzeti Menedék (Sanctuary); Természetes ökoszisztéma megőrzési terület; Természetes emlék vagy helyszín; Fontos üdülési turista & megőrzési park - Quebec; Természetes örökség kifejezett rezervátuma; Tiltott terület; Védett erdő; Faunamenedék (refuge); Regionális rezervátum; Állami ökológiai park; Állami természeti emlék (23db)	3
Vadpark; Tengeri természeti rezervátum; Önkormányzati park; Nemzeti Természeti Emlék; Természetes sajátságok rezervátuma - Látványos rezervátum; Természetes emlék - Geomorfológiai; Védett biotóp; Különleges rezervátum - Madártani; Állami természetes terület rezervátum; Gondnoksági terület; Vadon (Nemzeti Park szolgálat); Tengerbiológiai gondnoksági terület (13db)	4
Kiemelkedő természeti szépségű terület; Tőzegláp/láp rezervátum; Integrált rezervátum; Partmenti megőrzési terület; Tengeri nemzeti park; Nemzeti vadvilág különleges védett terület; Regionális természetes park; Regionális park - Gyümölcsöskert emléke - Park műalkotás; Állami tengeri park; Állami természeti Rezervátum (preserve); Vadon (Hal és vadvilág szolgálat); Zakaznik (12db)	5
Természetes Nemzeti Park; Privát rezervátum; Védett táj; Állami biológiai rezervátum; Territoriális park (5db)	6
Környezetvédelmi terület; Halélőhely-terület B; Vadmenedék (Game Reserve); Nemzeti Vad rezervátum; Természetes park; Vidéki történelmi helyszín; Üdülési terület; Rezervátum; Vadvilági alap által védett terület - Quebec; Vadon terület (10db)	7
Megőrzési terület; Geológiai Rezervátum; Vándormadár menedék (Refuge); Természeti megőrzési törvény; Természeti Rezervátum (preserve); Látványos terület; Kiemelt ökológiai érdekességű állami terület; Állami park - Gyümölcsöskert emléke - Park műalkotás (8db)	8
Bioszféra rezervátum; Ökológiai állomás; Kitermelő rezervátum; Nedves terület; Tájvédelmi terület (Landscape Protected Area); Privát szervezetektől oklevél által védett terület - Quebec; Állami kitermelő erdő; Szigorú természeti rezervátum (8db)	9
Természeti megőrzési rezervátum; Egyéb megőrzési terület; Tiltott traktus (3db)	10
Madármegőrzési terület; Megőrzési rezervátum; Természeti terület; Nem vagy egyáltalán nem vadászható terület; Védelmi erdőrezervátum; Vizenyős terület rezervátum (wetland) (6db)	11
Üdülési park; Különleges tudományos érdekességű terület (SSSI); Állami ökológiai állomás (3db)	12
Vadvilág menedék (sanctuary)	13
Halélőhely-terület A; Feltöltődési zóna; Különlegesen védett terület (3db)	14
Integrált természeti rezervátum	15
Egyéb megőrzési rezervátum; Természeti menedék vagy részleges rezervátum (sanctuary); Privát vadvilág menedék (refuge) (3db)	16
Örökségi partszakasz; Egyéb terület; Részleges természeti rezervátum; Védőzóna; Tudományos terület; Állami ökológiai rezervátum (6db)	17
Állami Zakaznik; Vízválasztó erdőrezervátum; Vadvilág menedék (refuge) (3db)	18
Erdőrezervátum; Regionális/vidéki természeti rezervátum (2db)	21

Történelmi/Kulturális terület; Nemzeti Erdő; Nemzeti érdekeltsgű természetes táj/ak (3db)	22
Nemzeti Természetes Emlék; Természeti megőrzési rezervátum - Flóra és Fauna (2db)	23
Természeti megőrzési rezervátum - Vadvilág Rezervátum (vadászati tilalom)	24
Tengeri park; Vadvilág kezelési terület (2db)	25
Nemzeti Rezervátum	26
Védett helyszín	27
Vadvilág rezervátum	28
Tengeri Rezervátum	30
Regionális/vidéki természeti park	32
Biológiai rezervátum; Megőrzési park; Természeti megőrzési rezervátum - Flóra rezervátum (3db)	34
Természetes rezervátum; Védett terület (protected); Védett természeti emlék; Állami környezetvédelmi terület; Állami természeti rezervátum (5db)	36
Üdülési helyszín	37
Természetes Terület; Önkéntes természeti rezervátum (2db)	38
Tájpark; Állami Park (2db)	40
Természetes sajátóságok rezervátuma - Vadvilág rezervátum (vadászati)	42
Vadon (Területkezelési hivatal)	43
Vadon (erdőszolgálat)	51
Ökológiai rezervátum	53
Park	57
Természeti megőrzési terület	63
Partmentén és tóparton elfoglalt védelmi terület	64
Nemzeti Természeti Rezervátum	67
Védett láp	71
Természetes sajátóságok rezervátuma - Bozót rezervátum; Védett táj rész/ek (2db)	78
Tájvédelmi terület (Landscape Protection Area); Természeti park (2db)	85
Vidéki park	90
Menedék (Sanctuary)	110
Regionális természeti emlék	118
Regionális Zakaznik	137
Biotópvédelmi rendelet	161
Nemzeti Park	229
Természetes emlék	411
Természeti rezervátum	1868
Összesen:	4412

A vizsgált időszakban a nagy területű, 1 millió hektár fölötti védett természeti területek alapításának száma, összesen 36, mely háromszoros növekedést jelent ebben a kategóriában az előző 5 évhez képest (3. táblázat). Ezek közül egy a 10 millió ha-t is meghaladta, mely a Szaúd-Arábiában helyezkedik el és a Northern Wildlife Management Zone (remainder) nevet viseli. A második a sorban a 7.736.000 ha-os nigeri Air and Ténéré rezervátum 7.736.000 hektárral, a harmadik, pedig az algériai Tassili N'Ajjer 7.200.000 hektárral. Ezen területek mellett a további 1.000.000 ha feletti terület védetté nyilvánítások elsősorban a kelet-ázsiai országokra, valamint Dél-Amerikára, illetve Afrika nagyobb, elsősorban sivatagi országaira jellemzőek ebben az öt éves időszakban.

Az előző időszakkal (1981–1985) összevetve látható, hogy a területek darabszáma tekintetében 6,45 %-os csökkenés tapasztalható (Berecz et al 2015), azonban több mint kétszeres terület védetté nyilvánítás tapasztalható (106,39 %-os növekedés, mely 90.089.125 ha-ral nagyobb, mint a korábbi öt éves periódusban, ahol mindez 84.680.937 ha volt) (Berecz et al, 2015).

3. táblázat Az 1986 és 1990 között alapított védett területek nagyság szerinti eloszlása
Table 3. The number of protected lands by size founded between 1986 and 1990

Terület nagysága (ha)	Alapított területek száma kategóriánként (db)	A területek eloszlása (%)	Védett területek kiterjedése (ha)	A védett területek nagyságának eloszlása (%)
0–99	2758	47,749	63235,600	0,036
100–999	1129	19,546	420619,200	0,241
1000–9999	998	17,278	3528601,800	2,019
10 000–99 999	681	11,790	22468784,900	12,856
100 000–999 999	174	3,012	50621370,000	28,965
1 000 000–	36	0,623	97667451,000	55,883
Összesen	5776	100,0	174770062,6	100,0

A védett területeket alapító országokat, és az alapítások számát a 4. táblázatban láthatjuk. Az előző öt évtől eltérően Ukrajna csak 303 védett területet jelölt ki ebben az időszakban, így az előző évek második helyezette, Németország alapította a legtöbb védett terület, összesen 846 db-ot, ami a korábbi vizsgált periódushoz képest így 32%-os csökkenést jelent. Ausztrália, az előző időszak 3. helyezette így a 2. helyre lépett 534 újabb védett terület alapításával. A korábban 7. legtöbb védett területet létrehozó Csehország a vizsgált időszakban Kanadát, Kínát és az Egyesült Államokat megelőzve a 3. helyre került.

4. táblázat Az 1986 és 1990 között alapított védett területek országonként
Table 4. The number of protected lands by countries founded between 1986 and 1990

Ország(ok)	Alapítások száma	Ország(ok)	Alapítások száma
Az Amerikai Egyesült Államok lakatlan külbirtokai, Bahrein, Banglades, Belgium, Bhután, Brit Virgin-szigetek, Burkina Faso, Burundi, Dominika, Egyenlítői-Guinea, Etiópia, Francia Guyana, Heard-sziget és McDonald-szigetek, Hong Kong, Jamaica, Karácsony-sziget, Kongó, Libanon, Liechtenstein, Mali, Mayotte, Mianmar, Mikronéziai Szövetségi Államok, Moldova, Monaco, Svájc, Szenegál, Szent Ilona, Tanzánia, Zambia	1	Dél-afrikai Köztársaság	21
		Románia	22
		Saint Vincent és a Grenadine-szigetek	23
		Fülöp-szigetek	25
		Venezuela	27
		Oroszország, Saint Lucia	28
		Kajmán-szigetek	29
		Thaiföld	31
Algéria, Amerikai Szamoa, Bahama-szigetek, Ciprus, Ecuador, Gambia, Kirgizisztán, Közép-afrikai Köztársaság, Málta, Mauritius, Nepál, Niger, Örményország, Paraguay, Salvador, Seychelle-szigetek, Sierra Leone, Szamoa, Tunézia, Üzbegisztán	2	Lengyelország	32
		Észtország	36
		Magyarország	37
		Indonézia	39
Honduras, Törökország	40		
Azerbajdzsán, Bolívia, Jordánia, Jugoszlávia, Kuba, Kuvait, Litvánia, Malajzia, Martinique, Mauritánia, Panama, Szudán	3	Írország	42
		Lettország	46
		Norvégia	55
Brunei Szultánátus, Észak-Korea, Macedónia, Montserrat, Nicaragua, Réunion, Szingapúr, Trinidad és Tobago	4	Egyesült Királyság	59
		Bermuda	62
		Argentína	66
Izrael, Kazahsztán, Madagaszkár, Pakisztán, Pápua Új-Guinea, Puerto Rico, Suriname	5	Vietnam	68
		Olaszország	71
Dánia, Dél-Korea, Görögország, Namíbia, Türkmenisztán, Új-Zéland	6	Finnország	83
		India	125
Costa Rica, Dominikai Köztársaság, Egyiptom, Irán, Kenya, Uganda	7	Amerikai Egyesült Államok	147

		Spanyolország	153
Belize, Chile, Fehéroroszország, Guadeloupe, Guatemala, Peru, Új- Kaledónia	8	Svédország, Szlovákia	179
		Ausztria	184
Mexikó, Szaúd-Arábia	9	Brazília	188
Antarktika, Tajvan	10	Franciaország	290
Hollandia, Japán, Srí Lanka	11	Ukrajna	303
Izland	12	Kína	318
Turks- és Caicos-szigetek	13	Kanada	342
Portugália	14	Csehország	476
Luxemburg, Szlovénia	15	Ausztrália	534
Bulgária	17		
Horvátország	18	Németország	846
Columbia	20		
Összesen:			5776

Külföldi védett területek

Litchfield Nemzeti Park, Ausztrália

A Litchfield Nemzeti Park a dús erdők, látványos vízesések, gyönyörű tavak, magas természetvárok otthona. A látogatók már az odavezető úton is nagy kirándulásokat tehetnek a természetben, hisz a közelében is rengeteg a látnivaló: vízesések, tavak, sziklás hegyek (HTTP4).

Ausztrália északi részén terül el, Batchelor nevű településhez közel, megközelítőleg 150.000 ha kiterjedésű. Évente 260 000 látogató érkezik a nemzeti parkba.

1. ábra Litchfield Nemzeti Park elhelyezkedése Ausztrália északi tartományában (Forrás: Google Maps)
Figure 1. The location of Litchfield National Park in the Northern Territory of Australia (Source: Google Maps)

A parkot 1986-ban alapították, Frederick Henry Litchfield-ről nevezték el, aki a terület első kutatója volt az előző században. A bejáratát jelző táblát ízlésesen helyezték el a közút mellett (2. ábra).

2. ábra A Litchfield Nemzeti Park bejáratát jelző tábla Ausztrália északi tartományában (Fotó: Centeri Cs.)
Figure 2. The entrance sign at Litchfield National Park in the Northern Territory of Australia (Photo: Cs. Centeri)

A gazdag történelemmel és kultúrával átitatott tájat a víz és az idő alakította ki. Több ezer évig az ausztrál őslakosok éltek itt, és formálták a tájat (HTTP5).

Az itt fellelhető természeti kincsek közül megemlíthető a Florence vízesés, melynek tavában úszni is lehet. Ezen kívül még számos vízesés meglepően látványos, mint a Wangi vízesés (3. ábra) a Walker-patakkal, vagy a Tolmer vízesés. Lenyűgöző látvány a Buley Rockhole, amely apróbb vízesések, és vízzel telt sziklaüregek sorozata. Az Elveszett Város a homokkőpilléirevel az itt élt civilizációk tanúja.

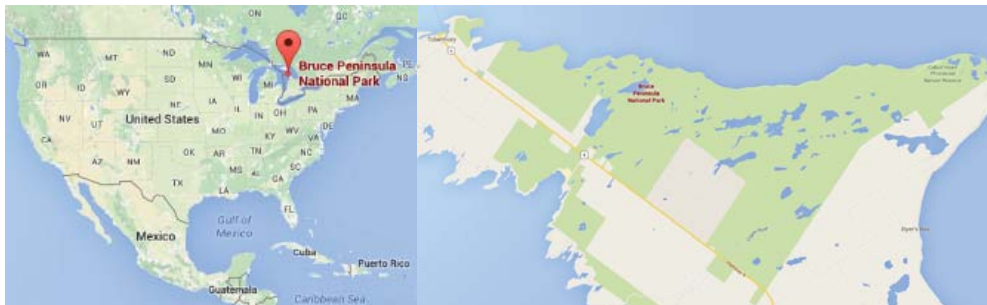

3. ábra Wangi vízesés, Litchfield Nemzeti Park, Ausztrália északi tartományában (Fotó: Centeri Cs.)
Figure 3. The Wangi Falls in Litchfield National Park, Northern Territory of Australia (Photo: Cs. Centeri)

Gyönyörű védett növényei a banksiák, grevilleák és a termineliák. Rengeteg ausztrál bennszülött állatfaj él itt, például az antilop kenguru (*Macropus antilopinus*), a wallaby kenguru (*Macropus agilis*) vagy a kis vörös repülőróka (*Pteropus scapulatus*). Sok őshonos madárnak is otthont ad a park, mint a keleti dollármadár (*Eurystomus orientalis*), a csillogó drongó (*Dicrurus bracteatus*) és a szivárvány méhevíz (*Merops ornatus*).

Bruce Peninsula Nemzeti Park, Kanada

A Bruce Peninsula nemzeti park az Ontario-i Bruce-félszigeten, Kanadában helyezkedik el (4. ábra). A Huron tóba benyúló félsziget belső részén elhelyezkedő félsziget 15600 ha-t foglal magába, és az egyik legnagyobb védett terület Dél-Ontarióban, valamint az UNESCO Niagara-meredély Világ Bioszféra Rezervátumának (Niagara Escarpment World Biosphere Reserve) része (HTTP6).

4. ábra A Bruce Peninsula Nemzeti Park elhelyezkedése Tobermory-tól keletre (Kanada) (Forrás: Google Maps)
 Figure 4. Situation of the Bruce Peninsula National Park east of Tobermory (Canada) (Source: Google Maps)

A bioszféra rezervátum szívében elhelyezkedő 'Bruce' (a félsziget) miatt turisták ezrei érkeznek ide minden évben, hogy megcsodálják a park masszív, egyenetlen sziklatömbjeit, amiken ezer éves cédrusok nőnek. A park területén hihetetlenül változatos élőhelyeket találunk, a ritka mészkő zátonyoktól a sűrű erdőkig és tiszta vizű tavakig.

A Bruce-félsziget meredek lejtői több mint 5000 éve képződtek gleccserek által. A mészkősziklák gyakran több száz lábnyi magasságban állnak ki a georgiai öböl kristálytisza vizéből. A part menti víz hajóroncsokat is rejt, amelyek vonzzák a bűvárokat.

A park növényzeti értékeit főleg ritka páfrány és orchidea fajok adják, például a Boldogasszony papucs (*Cypripedium calceolus*), az aranyos fodorka (*Asplenium trichomanes*), emellett gazdag állatvilággal is rendelkezik, találkozhatunk fekete medvével (*Ursus americanus*), fehér farkú szarvassal (*Odocoileus virginianus*) és csörgőkígyóval (*Sistrurus catenatus*).

Készült egy rövidfilm a parkról a 2011-es Nemzeti Parkok Projekt keretében, amit Daniel Cockburn rendezett, és John K. Samson, Christine Fellows és Sandro Perri voltak a zeneszerzők (HTTP6).

Great Basin Nemzeti Park, Amerikai Egyesült Államok

A Great Basin Nemzeti Park az Amerikai Egyesült Államokban, Nevada állam keleti részén található (5. ábra). Nevét a Sierra Nevada és Wasatch hegység közötti száraz hegyvidéki régióról kapta. Területe 31,2 hektár (HTTP7).

5. ábra A Great Basin Nemzeti park elhelyezkedése (Forrás: Google Maps)
 Figure 5. The location of Great Basin National Park (Source: Google Maps)

A parkot 1986. október 27-én alapították, a Lehman barlangok és a tűnyalábos fenyők védelmének érdekében, melyek a legidősebb ismert fenyőfélék közé sorolhatóak. A Nemzeti Park szomszédságában található a Highland Ridge Vadon, mellyel együttesen 590 km²-nyi összefüggő élőhelyet védenek kelet Nevada medence területén (HTTP7) (HTTP8).

Élővilágát tekintve több mint 800 növény-, 238 madár-, 61 emlős-, 18 hüllő-, 2 kétéltű- és 8 halfajnak ad otthont. Ősi növénye a Great Basin tűnyalábos fenyő (*Pinus longaeva*), melynek kora 5000 évre tehető (HTTP7) (HTTP9).

A Lehman barlangok a kambriumban, kb. 550 millió évvel ezelőtt kezdtek formálódni, egy sekély és meleg tengeri elöntés alatt. A sziklák fő anyagát márvány és mészkő adja, melyek a környékben egyaránt dominálnak. A pleisztocén során az erősödő tengeráramlatoknak köszönhetően a barlangrendszer folyamatosan mélyült, majd a víz levonulását követően csodás termeket és üregeket hagyott maga után (HTTP7).

Puffin-sziget Természetvédelmi Terület

A Puffin-sziget Írországban, Kerry megyében helyezkedik el. A sziget 1,6 km hosszú és 0,7 km széles, és 145 méterre emelkedik ki a tengerből. 1987-ben nyilvánították védetté a BirdWatch Ireland kezdeményezésére. A védettséget a területén található tengeri madár populációk megőrzésének érdekében kapta, három madárfajnak jelentős fészkelő állománya itt található meg. A szigeten fészkel a lunda (*Fratercula arctica*) kb. 5000-10000 egyed; ezen madárfaj hím egyedei nyáron könnyen felismerhetők a színes csőrükről (6. ábra). Megtalálható még az atlanti vészmadár (*Puffinus puffinus*), és a viharfecske (*Hydrobates pelagicus*) kb. 20.000 egyede is, mely az európai vizek legkisebb viharfecskéje, csupán molnárfecske méretű (HTTP11).

"Papageitaucher *Fratercula arctica*" by Richard Bartz - own work. licensed under cc by-sa 3.0 via wikimedia commons – HTTP 12

6. ábra Lunda (*Fratercula arctica*) (forrás: HTTP12)

Figure 6. Atlantic puffin (*Fratercula arctica*) (Source: HTTP12)

A szigetre szervezett túrákkal lehet eljutni, amit a Bird Watch Ireland szervez, a szigetet hajóval lehet megközelíteni, utána gyalogos túrán vehetünk részt, a szigeten egyetlen szálláshely sem található, a madarak védelmének érdekében (HTTP13).

Aschener/Heederer Moor

Az Aschener Moor (Moor=láp), 1986 január 1.-én történt védetté nyilvánítása után, a szomszédos, már védett Heederer Moor nevű területtel és néhány további bővítéssel együtt alkot egy új természetvédelmi területet Aschener Moor/Heederer Moor néven. A Diepholz várostól északnyugatra elterülő 1023ha kiterjedésű lápvidéket elsősorban a múltban nagymértékű, de máig fennálló tőzegkitermelés veszélyezteti. A védett terület központi részeit elsősorban tőzegtermelés alatt álló, illetve régebben ilyen módon hasznosított, de mára felhagyott és a regenerálódás jeleit mutató lápmozaikok alkotják. Kis számban sosem bolygatott, természetesnek tekinthető foltokra is akadhatunk. A külső zónában főként a feltöltődés és a vízborítottság különböző fázisaiban lévő nedves réteket találunk, melyek részint mezőgazdasági hasznosítás alatt állnak (kaszálás). Helyenként előfordulnak szántó- és erdőfoltok is. A terület védettségét elsősorban a tőzeglápokra jellemző ritka növényfajoknak és a gazdag madárvilágnak köszönheti. Megtalálható például a kereklevelű és a közepes harmatfű (*Drosera rotundifolia* és *Drosera intermedia*), a közönséges tőzegrozmaring (*Andromeda polifolia*) vagy a vörös áfonya (*Vaccinium vitis-idaea*). A partimadár-faunát többek között a nagy póling (*Numenius arquata*) a sárszalonna (*Gallinago gallinago*), a bíbic (*Vanellus vanellus*) és a piroslábú cankó (*Tringa totanus*) képviseli. A nedves réteken cigánycsukot (*Saxicola torquata*), tövisszűrő gébicset (*Lanius collurio*), nagy örgébicset (*Lanius excubitor*) és lappantyút (*Caprimulgus europaeus*) is megfigyelhetünk. A lápvidék közelebbi megismerésére egy cölöpös pallósor által nyílik lehetőség. A mesterséges vízutánpótlás segít kedvező állapotban tartani az élőhelyeket és a rájuk jellemző mikroklímát (HTT14).

Parque Natural de la Albufera de Valencia

A nemzeti park 1986 július 23-án alakult Spanyolország Valencia tartományában a Földközi tenger partján, 21.210 ha területen, melyből 2100 ha édesvízű tó. A park rendelkezik a ZEPA, RAMSAR, LIC és NATURA 2000 védettségi szintekkel is, területén az elmúlt 15 évben 7 különböző LIFE+ projektet futtattak le.

Az 'albufera' elnevezés mocsaras vidéket jelent. A terület egy már a miocénben korban megsüllyedt medence, amit két folyó – a Turia és a Jucar – torkolata fog közre északról és délről. A kis lejtésű felszínt a lelassuló folyók finomszemcsés üledékekkel töltötték fel, melyben az észak-dél irányú partmenti tenger-áramlat, a Golf is közrejátszott. Így egy körülbelül 30 km hosszú, 3-4 km széles homokpad alakult ki mely elzárta a mocsaras területet a Földközi tengertől. E homokpad - melynek neve: La Devesa - nyugati oldalán a napjainkban már édesvízű tó található, az átellenes keleti oldalon a Földközi-tenger hullámai mossák a partot, míg a földszív belsejében szintén sávós megoszlású a vegetációt találunk. E geológiai sokszínűség ökoszisztémák és így fajok szempontjából is nagy diverzitást eredményez. A tengerparti mozgó dűnével dinamikusnak mondható, sőtűró vegetációt (*Cyperus capitatus*, *Eryngium maritimum*, *Pancreatium maritimum*, *Malcolmia littorea*) követik a mélyebb területek időszakos, illetve állandó vízállású mocsarai (*Scirpus holoschoenus*, *Iris xiphium*, *Juncus spp.*); beljebb haladva pedig a dűnéket gyökereikkel átszövő és a parti szeleket mérséklő cserjés található (*Dorycnium hirsutum*, *Cistus clusii*, *Pistacia lentiscus*). Az északi részeken jellemző az erdővegetáció is (*Pinus halepensis*, *Quercus coccifera*, *Rhamnus oleoides*). Az erdők és cserjések mozaikjai után meg is érkezünk a túloldal jellemző tóparti növényzetéhez (*Escirpus lacustris*, *Juncus maritimus*, *Arundo phragmites*, *Typha spp.*), melyet a vízben folytatódva aquatikus növényzet követ.

Az állatvilágot leginkább a víz minősége és mennyisége befolyásolja. A tóban találkozhatunk rákokkal (*Palaemonetes zariquieyi*), édesvízi kagylókkal (*Unio mancus*),

valamint számos halfajjal, melyek közül kettő endemikus Spanyolországban (*Valencia hispanica*, *Aphanius iberus*). A mocsarak gyakori vendégei a görögteknősök (*Testudo hermannii*), illetve a bozótban fészkelő récefajok (*Anas platyrinchos*, *Aythya ferina*). A nemzeti parkban több, mint 350 madárfajt regisztráltak, melyek között találhatóunk egész évben itt élő, itt költő és csupán vonulás közben megpihenő fajokat is szép számmal. A mocsaras területek szigetein lármás költőtelepeken vegyülnek a különböző csér- és sirályfajok (*Sterna hirundo*, *Sterna sandvicensis*, *Larus melanocephalus*, *Larus geneii*, *Larus audonii*), valamint a sekély vizekben, óvatos léptekkel táplálék után kutató gulipán (*Recurvirostra avosetta*) és gólyatöcs (*Himnatopus himnatopus*). Gyakran eléri a 2000 egyed a szürke gémekek egyedszáma (*Ardea cinerea*) és a Magyarországon szintén jól ismert kárókatona (*Phalacrocorax carbo*) is jelentős mennyiségben reprezentálják itt magukat (HTT14, HTT15).

Hazai védett területek

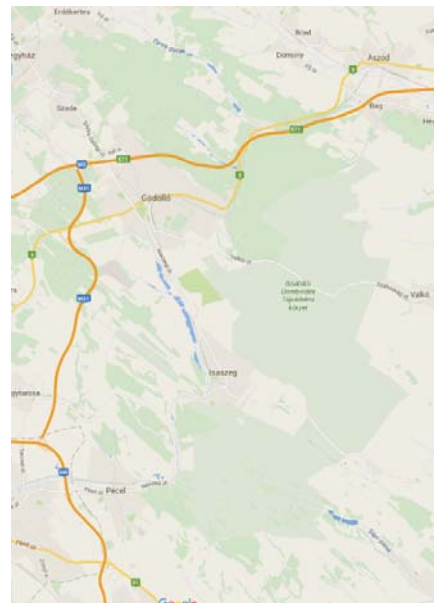
A Gödöllői-dombvidék Tájvédelmi Körzet

A tájvédelmi körzetet 1990-ben alapították, összesen 11.801 ha kiterjedéssel, melyből a fokozottan védett terület összesen 802,6 ha-t tesz ki. A tájvédelmi körzetet a kiemelt természeti, valamint kultúrtörténeti értékek megóvása érdekében hozták létre (MALATINSZKY 2011).

6. ábra A Gödöllői Dombvidék Tájvédelmi Körzet elhelyezkedése (Forrás: Google Maps)

Figure 6. Situation of the Gödöllő Hillside Landscape Protection District (Source: Google Maps)

A terület több szempontból is rendkívüli tulajdonságokkal bír (DEMÉNY et al. 2010, 2011), mivel két biom, az erdő (üdébb), valamint az erdősztyepp (szárazabb) zónák határán fekszik, így mindkét biom jellegére utaló fajok megtalálhatóak területén, mely jelentős diverzitást eredményez, és különleges viszonyokat alakít ki.

Különleges adottságai révén két hideg kontinentális erdősztyepp erdő társulás található területén, mely világ szinten egyedülálló (gyertyán elegyes mezei juharos tölgyes és kislevelű hársas tölgyes) növényzeti típus (MALATINSZKY 2011). Számos forrás és patak található a területén, melyek mentén értékes növényzet és növényfajok találhatók (kékperjés rétek, lápok fajtái), úgymint a buglyos szegfű (*Dianthus superbis*), illetve a kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*). A száraz gyepek értékes fajtái a homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), a

janka tarsóka (*Thlaspi jankae*), mely egy bennszülött fajunk, ill. a bársonyos kakukkszegfű (*Lychnis coronaria*).

7. ábra A Gödöllői Dombvidék Tájvédelmi Körzet egyik Natura 2000 területe Erdőkertes közelében (Fotó: Centeri Cs.)

Figure 7. One of the Natura 2000 site of the Gödöllői Hillside Landscape Protection District, close to Erdőkertes (Hungary) (Photo: Cs. Centeri)

A domság állattani értékekben is jelentős diverzitással bír, illetve több igen ritka faj is megtalálja életterét. A különleges ízeltlábú fajok közül megtalálható az orrszarvú bogár (*Oryctes nasicornis*), valamint a bikapók (*Eresus cinnabarius*) is, illetve a kis apollólepke (*Parnassius mnemosyne*). Több különleges halfaj is megtalálja életterét a tájban, a védett réti csík (*Misgurnus fossilis*) és vágócsík (*Cobitis taenia*) fajok, illetve számos kételtű és hulló faj is előfordul (mocsári béka (*Rana arvalis*) és mocsári teknős (*Emys orbicularis*)). Fontos megemlíteni, hogy a fokozottan védett pannongyík (*Ablepharus kitaibelii fitzingeri*) is megtalálható a domság területén. A védett madárfajok tekintetében is bővelkedik a dombvidék. megtalálható a holló (*Corvus corax*), a fokozottan védett gyurgyalag (*Merops apiaster*), a gyöngybagoly (*Tito alba*), valamint a fokozottan védett, vizes élőhelyekre jellemző haris is (*Crex crex*). Ritka emlősfajok is szerepelnek az állattani értékek között, például a vadmacska (*Felis sylvestris*), a mogyorós- és erdei pelék (*Muscardinus avellanarius*, *Glis glis*), illetve a törpeegér (*Micromys minutus*).

A tájban sajnos az elmúlt évtizedekben nőtt a kihelyezett illegális hulladék mennyisége. A dombvidék fontos védett területe és kultúrtörténeti emléke a Gödöllői Királyi Kastélypark Természetvédelmi Terület, ahol a Grassalkovics (Királyi) kastély található, melyhez kapcsolódik a gödöllői Felső-park. Ez utóbbi 1998 óta országos jelentőségű, 26 ha-os természetvédelmi terület, de további igen fontos kultúrtörténeti emlék a szarmaták által épített, római korból származó Csörsz árok.

A Kiskőrösi-turjános Természetvédelmi Terület

Az 550 hektáros természetvédelmi területet 1990-ben hozták létre a Kiskunsági Nemzeti Park részeként, két korábban is védett terület összevonásával. 2004 óta a Natura 2000 hálózat részét képezi.

Az ősi Duna lefutását követő turjánvidék a Solti-sík, és a Duna-Tisza közti homokhátság közé ékelődött lápos területek összessége, mely igen különleges természeti értékekkel bír, különös tekintettel a növénytan értékekre. A területen megfigyelhető különböző térszíneken más-más vegetáció fejlődik. A mélyebb, folyamatos vízellátottságú területeken kőrises égerlápok, míg a magasabb fekvésű területeken tölgy-kőrisszil ligeterdők találhatóak. Az ennél magasabb térszínen lévő, gyengébb vízhatású területeken az antropogén hatás

következtében igen kevés terület őrizhette meg egykori jellegét. Ezen gyöngyvirágos tölgyesek egykori hírmondója a Szücsi-erdő.

8. ábra Békaliliom (*Hottonia palustris*), Kiskőrösi-turjános Természetvédelmi Terület, Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság (Fotó: Ábrám Ö.)

Figure 7. Water violet (*Hottonia palustris*), Kiskőrös-turjános Nature Conservation Area, Kiskunság National Park Directorate (Photo: Ö. Ábrám)

A láperdők folyamatos vízutánpótlását a talajvizek feláramlási zónái biztosítják. Megfelelő állapotuk megőrzéséhez nem kizárólag a terület vízkormányzását szükséges kellő körültekintéssel szervezni, hanem megoldást kell találni a táji léptékben is egyre nagyobb problémát jelentő talajvízszint-csökkenésre.

A lápterületek hínárnövényzetének védett növénye a békaliliom (*Hottonia palustris*). Szintén védett fajok a szegélyzónákban található nyári tözike (*Leucojum aestivum*) és a lápi csalán (*Urtica kioviensis*).

Értéket képviselnek még az hosszantartó vízborítás hatására kialakuló magassások, melyek csekély gazdasági jelentőségük mellett gyakran maradnak kezelés nélkül. Hazánkban védett, a térségben igen ritka növények közül megtalálható itt a nádi boglárka (*Ranunculus lingua*), a mocsári aggófű (*Jacobaea paludosa*) a hármalevelű vidrafű (*Menyanthes trifoliata*), a gyilkos csomorika (*Cicuta virosa*), szibériai nőszirm (*Iris sibirica*), a buglyos szegfű (*Dianthus superbus*) és a kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*). Ritka fajok a fehérmájvirág (*Parnassia palustris*) és a tőzegboglar (*Parnassia palustris*) (IVÁNYOSI 2015, RAKONCZAI 2009, HARASZTHY 2014).

Irodalom

- ALMÁSI B., CSÁKVÁRI E., DEMETER A., MAJOR B., MOLNÁR L, NAGY E., PISZKER Z., POLLER E., SARLÓS D., URSU D., VINCZE T. 2014: A világ természetvédelmének története 1976 és 1980 között (védett területek alapítása). Tájökológiai Lapok 12(1): 207–219.
- CENTERI Cs. 2010: A világ természetvédelmének története 1956–1960 között (védett területek alapítása). Tájökológiai Lapok, 8(1): 147–155.
- CENTERI Cs., GYULAI F. 2006: A világ természetvédelmének történelmi kezdetei a védett területek kialakítására vonatkozóan. Tájökológiai Lapok, 4(2): 427–432.
- CENTERI Cs., GYULAI, F. 2011: A világ természetvédelmének története 1966–1970 között (védett területek alapítása). Tájökológiai Lapok, 9(1): 127–143.
- CENTERI Cs., GYULAI, F. 2013: A világ természetvédelmének története 1971–1975 között (védett területek alapítása). Tájökológiai Lapok, 11(1): 127–143.
- CENTERI Cs., POTTYONDY Á. 2009: A világ természetvédelmének története 1951–1955 között (védett területek alapítása). Tájökológiai Lapok, 7(1): 175–189.

- CENTERI Cs., GYULAI F., PENKSZA K. 2007: A világ természetvédelmének története 1913–1933 között (védett területek alapítása). *Tájökológiai Lapok*, 5(1): 5–11.
- CENTERI Cs., GYULAI F., PENKSZA K. 2008a: A világ természetvédelmének története a II. világháború után (1946–1950, védett területek alapítása). *Tájökológiai Lapok*, 6(3): 351–361.
- CENTERI Cs., PENKSZA K., GYULAI F. 2008b: A világ természetvédelmének története a II. világháború alatt (1940–1945, védett területek alapítása). *Tájökológiai Lapok*, 6(1-2): 209–220.
- CENTERI Cs., POTTYONDY Á., GYULAI F. 2010: A világ természetvédelmének története 1961–1965 között (védett területek alapítása). *Tájökológiai Lapok*, 8(1): 207–219.
- DEMÉNY, K., CENTERI, Cs., JAKAB, G. 2010: Soil loss calculations with WEPP and USLE models on a sloping arable land near Isaszeg, Hungary. In: *Proceedings of the 19th World Congress of Soil Science: Soil Solutions for a Changing World*. Konferencia. Brisbane, Ausztrália, pp. 1–4.
- DEMÉNY K., CENTERI Cs., BELÉNYESI M., PATAKI R. 2011: Gödöllői-dombság eróziós viszonyai és talajvédelme. In: Szabó, L. (szerk.) *Gödöllői-dombság természeti- és gazdaságföldrajzi viszonyai, kultúrtörténete*. Agroinform Kiadó és Nyomda Kft., pp. 58–81. (ISBN: 978-963-502-936-3)
- HARASZTHY L. 2014: *Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon*: 877–880.
- IUCN 1994: *Guidelines for Protected Area Management Categories*. CNPPA with the assistance of WCMC. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK.
- IVÁNYOSI A. 2015: *A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság negyven éve*: 88; 152–194.
- MALATINSZKY Á. 2011: *Gödöllői-dombság természet- és környezetvédelme*. In: Szabó, L. (szerk.) *Gödöllői-dombság természeti- és gazdaságföldrajzi viszonyai, kultúrtörténete*. Agroinform Kiadó és Nyomda Kft., pp. 135–156. (ISBN: 978-963-502-936-3)
- PENKSZA, K., GYULAI F., CENTERI Cs. 2007: A világ természetvédelmének története 1934–1939 között (védett területek alapítása). *Tájökológiai Lapok*, 5(2): 239–347.
- RAKONCZAI Z. 2009: *A természetvédelem története Magyarországon*. Mezőgazda Kiadó, Bp.
- SZABÓ L. 2011: *Gödöllői-dombság természeti- és gazdaságföldrajzi viszonyai, kultúrtörténete*. Agroinform Kiadó és Nyomda Kft., pp. 58–81. (ISBN: 978-963-502-936-3)

HTTP1: <http://www.iucn.org/> (honlap utolsó elérése 2015. május 14.)

HTTP2: <http://www.unep-wcmc.org/wdpa/> (honlap utolsó elérése 2015. május 14.)

HTTP3: <http://protectedplanet.net/> (honlap utolsó elérése 2015. május 14.)

HTTP4: <http://www.australia.com/en/places/nt/nt-litchfield-nat-park.html> (honlap utolsó elérése 2015. május 14.)

HTTP5: <http://www.parksandwildlife.nt.gov.au/parks/find/litchfield#.VUh0uXspppk> (honlap utolsó elérése 2015. május 14.)

HTTP6: http://en.wikipedia.org/wiki/Bruce_Peninsula_National_Park (honlap utolsó elérése 2015. május 14.)

HTTP7: http://en.wikipedia.org/wiki/Great_Basin_National_Park (honlap utolsó elérése 2015. május 16.)

HTTP8: http://hu.wikipedia.org/wiki/T%C5%B1nyal%C3%A1bos_feny%C5%91 (honlap utolsó elérése 2015. május 16.)

HTTP9: http://en.wikipedia.org/wiki/Pinus_longaeva (honlap utolsó elérése 2015. május 16.)

HTTP10: <http://www.wonderfulireland.ie/west/puffin-island/#/> (honlap utolsó elérése 2015. május 16.)

HTTP11: <http://www.birdwatchireland.ie/Default.aspx?tabid=215> (honlap utolsó elérése 2015. május 16.)

HTTP12:

https://commons.wikimedia.org/wiki/file:papageitaucher_fratricula_arctica.jpg#/media/file:papageitaucher_fratricula_arctica.jpg

HTTP13:

http://commons.wikimedia.org/wiki/User:Richard_Bartz#/media/File:Papageitaucher_Fratricula_arctica.jpg (honlap utolsó elérése 2015. május 16.)

HTTP14:

http://www.nlwkn.niedersachsen.de/portal/live.php?navigation_id=8062&article_id=108550&_psmand=26 (honlap utolsó elérése 2015. november 06.)

HTTP15: <http://www.albufera.com/parque/enciclopedias-albufera> (honlap utolsó elérése 2015. november 06.)

HTTP16:

http://www.valencia.es/ayuntamiento/albufera_accesible.nsf/vDocumentosTituloAux/Inicio?opendocument&lang=1&nivel=1 (honlap utolsó elérése 2015. november 06.)

THE HISTORY OF NATURE CONSERVATION BETWEEN 1986 AND 1990
(DESIGNATION OF PROTECTED AREAS)

Ö. ÁBRÁM, D. FALVAI, ZS. K. HORVÁTH, I. JÁRDI, B. JOÓ, B. KISS, L. KOSICIAROVA, R. KUN, N. LUBAI, B. MALA, F. MÁTRAI, M. PAULIN, B. RAFFA, ZS. SÁGI

Keywords: nature conservation, history, world, protected areas, between 1986-1990.

From the previously analysed time period (1981-1985) 5776 protected area were established around the world. The published data are derived from the protected area categories of the IUCN. In the presently examined time period (from 1986 to 1990) 47.5% of the areas are in the IVth kind of IUCN category (protected landscape). By the database of the IUCN, the highest number of areas were designated in Germany between 1986-1990 (846 areas). Until 1990, not just the number of protected areas has increased but the number of categories became more diverse. The number of categories had increased compared to the previously measured time period, 278 existed in this interval. The dispersion of the founded areas in accordance to their size is similar to the previous time period - most of them are in the category of 0-99 ha sized areas' -, although it is just the 0,036 percent of the total size of established areas. 37 areas had been added to the IUCN list from Hungary. In that period the Gödöllő Hillside TK (protected landscape area), and beside it, 8 more protected landscape areas and protected areas were founded. Compared to the previously measured time period (1981-1985) the number of the founded areas decreased: from 6174 to 4412. In this period, some important historic events were the foundation of the Latin American La Amistad National Park and the Madagascarian Mantadia National Park, both are part of the world heritage nowadays the srí-lankan Somawathiya National Park, where (supposedly) one tooth of Buddha is preserved, the American Great Basin National Park with its over 5000 years old pine trees, the Algerian Tassili n'Ajjer National Park, with its prehistoric rock art, and the Australian Christmas Island National Park with its endemic species.

